

1917 AZ OSZTRÁK–MAGYAR KITÜNTETÉS-TÖRTÉNETBEN

A *Hadtörténelmi Közlemények* 2014/3., 2015/3. és 2016/3. számaiban megjelent, *Az 1914-es háborús év az osztrák–magyar kitüntetés-történetben, 1915 az osztrák–magyar kitüntetés-történetben, illetve 1916 az osztrák–magyar kitüntetés-történetben* című írásaink folytatásaként az alábbiakban az 1917-es esztendő – világháború által életre hívott – falerisztikai újdonságait ismertetjük a Monarchia vonatkozásában.¹ Ezúttal is az osztrák–magyar haderő hivatalos kiadványai (a *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*, illetve a *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*) szolgáltak a feldolgozás alapvető forrásaiként.

A negyedik háborús év újításai a rendjelek és kitüntetések témakörében jól tükrözik I. (IV.) Károly reformtörekvéseit és – korábban trónörökösként – a harctéren töltött éveit. Az új uralkodó trónra lépésétől kezdve nagyszámú olyan rendelkezést adott ki, amelyek több ponton érdemben változtattak az osztrák–magyar kitüntetési rendszeren. Ahogy előző cikkünk végén utaltunk rá, Károly még 1916. december 13-án kelt legfelsőbb hadsereg- és hajóhadparancsával hívta életre az osztrák–magyar első világháborús hadikiüntetések egyik jellegzetes kiegészítőjét, a „kardokat.”² Mivel a kardékimény tényleges megjelenésére és részletes szabályozására már 1917-ben sor került, a témát az alábbiakban tárgyaljuk részletesen.

A kitüntetésszalagokra és szalagsávokra feltűzendő (adott esetben a rendjelvények, kitüntetések jelvénytestébe beépítendő), két keresztbe fektetett, aranszínű kardot ábrázoló ékiményt azon tiszték és katonai tisztviselők számára hozta létre az uralkodó, „a kik részére a jelen, vagy a korábbi háborúban a kitüntetések az ellenség előtt tanúsított »vitéz«, »hősies«, vagy »eredményteljes magatartás« elismeréséül, továbbá »kitűnő« vagy »kiváló vezetés« elismeréséül adományoztattak.”³ A hadügyminiszter és a (két) honvédelmi miniszter a rendelet kiadását megelőzően szerzett igényjogosultság megállapítását és igazolását a csapatparancsnokságok, illetve az előljáró magasabbparancsnokságok jogkörébe utalta. A rendelet külön kitért arra, hogy a kardékimény a kitüntetésszalagokon csak egyszer viselendő, példaként a többedszeri adományozású Ezüst Katonai

¹ A közleményben tárgyalt kitüntetésekről bővebben lásd: *Bodrogi – Molnár – Zeidler* 2005.; *Felszeghy* 1943.; *Makai – Héri* 2002.; *Měříčka* 1974.; *Michetschläger* 1918–1919.; *Ortner – Ludwigstorff* 2017.; *Stolzer – Steeb* 1996. Ezúton köszönöm Bíró Edinának és Forgács Mártonnak a cikk elkészítéséhez nyújtott segítséget.

² Zirkularverordnung vom 9. Jänner 1917, Präs. Nr. 210. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Normalverordnungen. 1917/3. sz. 9–10. o.; 25495./eln.–1916. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Személyes ügyek. 1916/159. sz. 1916. december 16. 3107. o.; 726./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/7. sz. 1917. január 13. 47–48. o.

³ 726./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/7. sz. 1917. január 13. 47. o.; A korábbi háborúban elnyert hadidíszítményes kitüntetések vonatkozásában a kardok odaítélésének eredetileg meghatározott külön kérelmezési kötelezettségét nem sokkal később hatályon kívül helyezték. 9410./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/48. sz. 1917. május 12. 347. o.

Érdemérem esetét hozva, ahol a kardok csak a szalagon elhelyezett legfelső pánton rögzítendőek. A háromszögletű mellszalagon viselendőnél magasabb fokozatú (tehát a szalag nélkül mellre tűzendő és a nyakban viselendő) rendjelvényekre, illetve rendjelcsillagokra vonatkozóan a rendirodák (rendi kancelláriák) illetékességét határozta meg.⁴ (A vállszalagos rendjelekre nézve nem intézkedett!)

A kardjelvények kiadásának időpontjáról egy 1917. február közepén kiadott körrendelet még „halogatóan” ír, utalva arra, hogy az ékítmények gyártása folyamatban van.⁵ A témával kapcsolatban jelentkező nagy „érdeklődést” mutatja, hogy 1917. májusban ismételtelen rendeletileg kellett hangsúlyozni az év elején kiadott határozványok azon pontját, amely szerint „a jelen háborúban adományozott kitüntetésekhez a kardok odaítélésére [külön] kérelmek nem nyújtandók be.”⁶ A kardok viselésének jogosultságát visszamenőlegesen igazoló, illetve az eleve kardokkal ékesített kitüntetések adományozásáról szóló dokumentumok már 1917. március első feléből ismertek,⁷ azt azonban csak feltételezhetjük, hogy az adott kardékítmények a dokumentumok kézhezvételével egyidejűleg ténylegesen meg is jelentek a szalagokon.

A kardok „azonnali” feltűzésére jogosultak körét még 1917. februárban kibővítették, az alábbiakra kiterjesztve: „A harczó csapatok mindama parancsnokai, kik kötelékeiket az ellenség előtt vezették, ezek dandárvezérkari tisztjei, továbbá a vezérkari főnökök és (a működő parancsnokságoknál) a vezérkari (hadművelési) osztályok főnökei, ha a kitüntetések ilyen minőségben nyerték el.”⁸ Az uralkodó 1917. október 21-én kelt legfelsőbb parancsírata az addig megjelent információkat két pontba foglalva határozta meg, hogy „az ellenség előtt szerzett” kitüntetésekhez kiknek (és kiknek nem) voltak odaítélhetőek a kardok:

„1. Mindazon tiszteknek és katonai tisztviselőknél, a kik az ellenséges tüzkörletben hosszabb ideig tartó szolgálatot teljesítettek és e mellett az ellenséges tűz- vagy más fegyverek által komolyan veszélyeztetve voltak... .

2. Minden parancsnok, azok vezérkari főnökei (vezérkari tisztjei), a vezérkari és hadművelési osztályok főnökei részére, a kik a vezetésben, avagy ennél való közreműködésben szerzett érdemükért ki lesznek tüntetve.

Más a magasabb parancsnokságoknál és törzseknél beosztott tiszteknek, ha a vezetésben közre is működnek, magában ezért a kardok nem illetékesek.”⁹

⁴ Zirkularverordnung vom 9. Jänner 1917, Präs. Nr. 210. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/3. sz. 9–10. o.; 726./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/7. sz. 1917. január 13. 47–48. o.

⁵ Zirkularverordnung vom 13. Februar 1917, Präs. Nr. 3704. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/7. sz. 47. o.; 3185./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/17. sz. 1917. február 17. 115. o.

⁶ 9839./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/51. sz. 1917. május 25. 373. o.

⁷ Lásd például: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HIM) Hadtörténeti Múzeum, Kéziratok Emlékanyaggyűjtemény 11.117/Em (1917. március 8.), 12.031/Em (1917. március 13.) és 78.130.1/KE (1917. március 15.).

⁸ Zirkularverordnung vom 21. Februar 1917, Präs. Nr. 4618. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/8. sz. 53. o.; 3776./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/19. sz. 1917. február 24. 129. o.

⁹ Präs. Nr. 30152. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten.* 1917/199. sz. 1917. október 27. 7609. o.; 23 609./eln.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Személyes ügyek. 1917/140. sz. 1917. október 27. 2637. o.

Ami „a kardoknak a magasabb osztályú kitüntetésekre való alkalmazását”, tehát az eredetileg kardok nélkül adományozott, mellszalagosnál magasabb fokozatú kitüntető jelvények kardokkal való utólagos kiegészítését illeti, a jogosultakat 1917. júniusban körrendelet¹⁰ útján hatalmazták fel arra, hogy kitüntetésüket magánúton felkíthethessék, avagy meglévő jelvényeik beszolgáltatásával egyidejűleg az adott rendirodától, hivataltól kérjék azok cseréjét. Azok számára, akik a magánúton (kitüntetésgyártó cégek, ékszerészek felkeresésével) történő ügyintézészt választották, a közlönyökben ábrákat tettek közzé. A rajzok bemutatták a kardok megfelelő elhelyezését a Katonai Érdemkereszt I. és II. osztályú jelvényein; az Osztrák Császári Lipót Rend nagykeresztjén és csillagán, I. osztályú jelvényén és csillagán, valamint középkeresztjén; az Osztrák Császári Vaskorona Rend I. osztályú jelvényén és csillagán, valamint II. osztályú jelvényén; az Osztrák Császári Ferenc József Rend nagykeresztjén és csillagán, középkeresztjén és csillagán, valamint tisztikeresztjén; továbbá a felsorolt három érdemrend legmagasabb fokozatainak kisdíszítményein. A rendelet szövege felhívta a figyelmet arra, hogy a Mária Terézia Katonai Rend jelvényeire kardéktímeny nem kerülhet. (Az I. és II. osztályú Katonai Érdemkereszt vonatkozásában külön rendelet útján határozták meg, hogy a saját költségre elvégeztetett jelvény-átalakítás után a tulajdonos 10, illetve 8 korona térítésre volt jogosult.¹¹)

1917 végén jelent meg az a körrendelet, melynek értelmében egyes kitüntetések magasabb fokozatú jelvényein (aranzsínű helyett) ezüstsínű kardokkal kellett jelölni, hogy viselőjük az adott érdemrend vagy kitüntetés kardokkal ékesített alacsonyabb fokozatának már tulajdonosa volt.¹² Az elméletileg nagy változatosságban előforduló „ezüstkardos” érdemjelek színes ábráit Heinrich F. Michetschläger osztrák–magyar rendjelekről és kitüntetésokről szóló, 1919-ben kiadott kötete a teljesség igényével közli,¹³ egyes példányok jó minőségű műtárgyfotói pedig M. Christian Ortner és Georg Ludwigstorff 2017-ben megjelent osztrák falerisztikai szakkönyvében tanulmányozhatók.¹⁴

A kardok viselésének igényjogosultsága kapcsán még a következő évben is jelentek meg körrendeletek, amelyek arra világítanak rá, hogy a fent ismertetett rendelkezésekkel kapcsolatban számos félreértésre, sőt visszaélésre került sor. Egy 1918 februárjában kelt körrendelet egyes parancsnokságok esetében a kardok önhatalmú utólagos odaitélésére hívta fel a figyelmet és ismételten meghatározta azok körét, akik az éktímeny viselésére jogosultak lehetnek.¹⁵ Egy 1918 júniusában kiadott rendelet szintén a kardokra való igényjogosultság igazolását nem találta több esetben kielégítőnek és tisztességesnek.¹⁶ Egy másik, ugyancsak 1918. júniusi rendelkezés pedig azt az alapvető információt hang-

¹⁰ Zirkularverordnung vom 25. Mai 1917, Präs. Nr. 12533. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/25. sz. 174–177. o.; 13 767./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/64. sz. 1917. június 30. 463–466. o.

¹¹ Zirkularverordnung vom 26. September 1917, Präs. Nr. 24 489. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/46. sz. 1917. szeptember 29. 313. o.

¹² Zirkularverordnung vom 20. November 1917, Präs. Nr. 19 048/I. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/54. sz. 339. o.; 27 696./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/116. sz. 676. o.

¹³ *Michetschläger 1918–1919. VII–XVI.* színes tábla.

¹⁴ *Ortner – Ludwigstorff 2017 2. k.*

¹⁵ 3123./eln./2.–1918. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1918/10. sz. 73. o.

¹⁶ 12 746./eln./2.–1918. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1918/45. sz. 278. o.

súlyozta, hogy a kardok csak tisztek és katonai tisztviselők részére adományozhatók, így a legénységhez tartozók részére ilyen tárgykörben kérvények és javaslatok előterjesztése hiábavaló.¹⁷

A kardok bevezetése, és a korábbi években hadidíszítménnyel/hadiszalagon adományozott kitüntetések kardokkal történő felékítése a hadidíszítmény és a hadiszalag egyfajta „átminősítését” is jelentette. Ennek a célja egyértelműen az volt, hogy lehetővé váljon a (mindinkább elhúzódó) háború alatti teljesítmények differenciáltabb elismerhetősége. A kardékítmény életre hívásával párhuzamosan ugyanis a korábban harctéri érdemekért odaítélt hadidíszítmény/hadiszalag a háború érdekeit szolgáló hátszói katonai teljesítmények honorálásának eszközévé vált. I. (IV.) Károly 1917. január 23-án kibocsátott *Legfelsőbb kéziratát* idézve: „Elismerve azt a számos sikeres szolgálatot, melyet a katonai közegek a mögöttes országrészben a hadviselés és a hadrakelt sereg harcckésztsége érdekében teljesítettek, a katonai egyének által a jelenlegi háború folyamán kiérdemelt Ferencz József rendem összes kitüntetéseihez, valamint a katonai érdemermekhez, továbbá az arany-, ezüst- és vaséremkeresztekhez a hadidíszítményt, illetve a katonai érdemkereszt, vagy a vitézségi érem szalagját adományozom.”¹⁸ – A rendelkezés – a kardokra való igényjogosultsághoz hasonlóan – visszamenőleg is érvényt nyert. Mindazon katonai egyének, akik a világháború addigi szakaszában „háborúban”, „a háború idején” vagy „a lefolyt hadiévben” szövegezéssel kapták meg az Osztrák Császári Ferenc József Rend valamely fokozatát, az Ezüst- vagy Bronz Katonai Érdemérmét, illetve a Koronás vagy „korona nélküli” Arany, Ezüst vagy Vas Érdemkeresztet, az uralkodói kézirat nyomán jogosulttá váltak a hadidíszítmény vagy a hadiszalag (állománykategóriától függően a Katonai Érdemkereszt vagy a Vitézségi Érem szalagjának) „feltűzésére.” Az e tárgykörben kiadott végrehajtási határozványok kitértek a részletekre is. Azok, akik érdeműs hátszói háborús teljesítményeikért korábban a „legfelsőbb megelégedés újlagos kifejezéséeként” az Ezüst Katonai Érdemérmét vörös szalagon kapták, ehelyett a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon tűzheték a mellükre (értelemszerűen már eleve viselt vörös szalagos Bronz Katonai Érdemérmük elé). Ha azonban az érintett időközben harctéri érdemeiért már hadiszalagon is kapott Bronz (és akár Ezüst) Katonai Érdemérmét, akkor a rendelkezés értelmében a legmagasabb fokozatot „felminősítették”, tehát a meglévő Bronz- elé Ezüst Katonai Érdemérmét tűzhetett hadiszalagon, avagy hadiszalagos Ezüst Katonai Érdemérmére (többedszeri adományozást jelző) pántot erősíthetett. (Az újonnan kiosztandó hadiszalagos Bronz Katonai Érdemérmek ellenében az addig viselt vörös szalagos Ezüst Katonai Érdemérmeket be kellett szolgáltatni!) A Ferenc József Rend tisztikeresztje, valamint nagy- illetve középkeresztjéhez tartozó csillagai esetében a korábban odaítélt jelvényeket hadidíszítményes változatra történő kicserélésre a Hadügy-, illetve a Honvédelmi Minisztériumhoz lehetett felterjeszteni. A Ferenc József Rend közép- és lovagkeresztjeihez, valamint a Koronás vagy „korona nélküli” Arany,

¹⁷ 13 504./eln. 2.–1918. sz. *Kisközlöny a Rendeleti Közlönyhöz*. 1918/53. sz. 1918. június 15. 382. o.

¹⁸ Präs. Nr. 2260. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Personalangelegenheiten. 1917/27. sz. 1917. február 7. 629. o.; 2507./eln.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Személyes ügyek. 1917/19. sz. 1917. február 7. 233. o.

Ezüst és Vas Érdemkeresztekhez az „átminősítés” folytán pótlólag szükségessé váló hadiszalagokat szintén a minisztériumoktól lehetett igényelni.¹⁹

Az 1917. január 23-i Legfelsőbb kézirat végrehajtási határozványait októberben először a Tábori Lelkészi Érdemkereszt,²⁰ majd 1918 februárjában az Osztrák Császári Lipót Rend, az Osztrák Császári Vaskorona Rend és a Katonai Érdemkereszt fokozataira is kiterjesztették, így visszamenőleges hatállyal e rendjelvények és kitüntetések „háború alatti” hátországi teljesítményekért odaítélt jelvényeire is felkerülhetett a hadidíszítmény (a Tábori Lelkészi Érdemkeresztekre a hadiszalag).²¹ Fontos megjegyezni, hogy a felsoroltak megnevezésüket/külalakjukat tekintve már mind létező kitüntetések voltak. 1917. augusztus 1-jén azonban az uralkodó elrendelte, hogy a Ferenc József Rend nagykeresztjét is lehessen hadiszalagon viselni (addig csak a nagykereszt csillagán jelölte hadidíszítmény a háborús érdemekért történő adományozást).²² Ez a vállszalag új, korábban egyáltalán nem létező eleme volt a kitüntetési rendszernek, hiszen a „hadiszalag” tisztí kitüntetések esetében a Katonai Érdemkereszt szalagjával volt azonos, a Katonai Érdemkeresztnek azonban nem volt vállszalagja. Legmagasabb, nagykeresztnek megfelelő szintű fokozatát, azaz I. osztályát feltűzhető jelvényként viselték, a többi érdemrend hadikitüntetésként is adományozott nagykereszt fokozatához pedig sem korábban, sem később nem rendszereztek hadiszalagot, csak hadidíszítményt.

Érdekes, hogy az uralkodó külön Legfelsőbb kézirat útján rendelte el, hogy „az 1865. és 1866. évi születésű összes rangosztályba nem soroló havidíjasoknak és legénységi egyéneknek, bár ha az 1917. május 21. és augusztus 7-iki parancsiratom alapján szabadságolásra igényük volt, de felette elismerésre méltó hazafias érzelmtől vezérelve a tényleges katonai szolgálatban önként megmaradtak”, a Vas Érdemkeresztet hadiszalagon; „a rangosztályba nem soroló havidíjasoknak, őrmestereknek (hasonlóállásúaknak) és magasabb altiszteknek” pedig a Koronás Vas Érdemkeresztet hadiszalagon adományozzák a hadseregparancsnokok, az önállóan működő hadtestek és hajóhadak parancsnokai, a megszállt területek katonai főkormányzói, Bosznia-Hercegovina vezénylő tábornoka, továbbá a háország katonai parancsnokai, hadikikötő-parancsnokai és honvéd kerületparancsnokai.²³ Az igényjogosultak közül azok részére, akik az adott kitüntetéssel már rendelkeztek, az újbóli adományozást jelző pántot lehetett odaítélni.²⁴

¹⁹ Zirkularverordnung vom 12. Februar 1917, Präs. Nr. 3646. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/7. sz. 1917. február 17. 47–48. o., 3187./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/17. sz. 1917. február 17. 115–116. o.; A Ferenc József Rend tisztikeresztjére vonatkozóan lásd még: 9924./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/48. sz. 1917. május 12. 349. o.

²⁰ Zirkularverordnung vom 12. Oktober 1917, Präs. Nr. 27 875. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/49. sz. 1917. október 20. 325. o., 23449./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/106. sz. 1917. október 27. 667. o.

²¹ 2536./eln./2.–1918. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1918/13. sz. 1918. február 9. 67. o.

²² Zirkularverordnung vom 22. September 1917, Präs. Nr. 21028. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/46. sz. 1917. szeptember 29. 313. o.; 16 661./eln.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Személyes ügyek. 1917/109. sz. 1917. augusztus 20. 2101. o.

²³ Präs. Nr. 27 343. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten.* 1917/187. sz. 1917. október 6. 6979. o.; 21 585./eln.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Személyes ügyek. 1917/129. sz. 1917. október 6. 2459. o.

²⁴ Zirkularverordnung vom 2. November 1917, Präs. Nr. 27621. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Normalverordnungen.* 1917/51. sz. 1917. november 3. 331. o.

A megnövekedett kitüntetési igényeket tükrözi, hogy 1917. február 21-én kelt Legfelsőbb kéziratával Károly előbb a Nagy Katonai Érdemérem,²⁵ majd 1917. augusztus 1-jén a III. osztályú Katonai Érdemkereszt másodszori és harmadszori adományozását tette lehetővé. Utóbbi rendelkezése hatályát szeptemberben – a háború időtartamára – a szövetséges államok tisztjeire is kiterjesztette. A másod- és harmadízben történő odaítélést mindkét kitüntetés háromszögszalagján egy, illetve két aranyszínű pánt volt hivatott jelölni.²⁶ Az uralkodó 1917-ben megfogalmazott kívánsága volt az is, hogy a súlyosan megsebesült katonatisztek – akár első kitüntetésként is – részesüljenek a Katonai Érdemkereszt hadidíszítménnyel és kardokkal ékesített III. osztályában.²⁷

Az 1916. végi trónváltás természetes folyamánya volt egyes, a korábbi uralkodó, I. Ferenc József arcképével díszített kitüntetések külalakjának megváltoztatása, amire a következő év tavaszán került sor. I. (IV.) Károly 1917. április 4-én rendelte el a mellképével díszített új Vitézségi Érmek veretését,²⁸ majd április 28-án a képmását ábrázoló új Katonai Érdemérmek kiadását.²⁹ A Vitézségi Érmek esetében a rendelet szövege kikötötte, hogy az új veretek kiosztására csak a régi készletek felhasználása után kerülhet sor, egy adott fokozat újbóli kiérdemlése esetén pedig továbbra is a korábban elnyert érmet kellett viselni, a többeszeri adományozást kifejező pánt szalagra tűzésével. Hasonlóképpen, a Katonai Érdemkereszt alapszabályaihoz csatolt V. pótlék kimondta, hogy az április 28-i Legfelsőbb elhatározást megelőzően adományozott Katonai Érdemérmeket az eredeti kivitelben kell tovább viselni, és az Ezüst Katonai Érdemérem újabb odaítélése esetén is a már meglévő érem szalagjára kellett az ismételt adományozást jelölő pántokat feltűzni. (A Katonai Érdemérem mindezen információkat tartalmazó helyesbített alapszabályait 1917 végén tették közzé.³⁰)

A megújult külsejű tiszti és legénységi kitüntetéseket Heinrich Kautsch (1859–1943) osztrák szobrász- és éremművész mintázta. A régi és az új Katonai Érdemérmek között szembetűnő különbséget jelentett az érmek függesztőeleme, amely korábban egyedül az osztrák császári koronát formázta, 1917-ben azonban a magyar Szent Korona mása

²⁵ Präs. Nr. 4775. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Personalangelegenheiten. 1917/39. sz. 1917. február 24. 1169. o.; *Zirkularverordnung vom 13. März 1917*, Präs. Nr. 4775. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Normalverordnungen. 1917/12. sz. 1917. március 17. 81. o.; 3775./eln.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Személyes ügyek. 1917/27. sz. 1917. február 24. 467. o.; 4931./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/26. sz. 1917. március 17. 156. o.

²⁶ 16 661./eln.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Személyes ügyek. 1917/109. sz. 1917. augusztus 20. 2101. o.; *Zirkularverordnung vom 24. September 1917*, Präs. Nr. 26 276. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Normalverordnungen. 1917/46. sz. 1917. szeptember 29. 314. o.; 20 724./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/111. sz. 1917. november 20. 679. o.

²⁷ K. u. k. 11. Armeekommando Reservat-Armeekommandobefehl Nr. 56., 1918. július 26. HIM Hadtörténeti Múzeum, Kéziratok Emlékanyag-gyűjtemény 76.573.1/KE. A parancs szövegében a Hadsereg-főparancsnokság Pers. Nr. 17 025–1917. számú parancsára történik utalás.

²⁸ *Zirkularverordnung vom 10. April 1917*, Präs. Nr. 9039. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Normalverordnungen. 1917/18. sz. 1917. április 14. 133. o.; 7855./eln./3.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/38. sz. 1917. április 14. 261. o.

²⁹ *Zirkularverordnung vom 4. Mai 1917*, Präs. Nr. 11400. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Normalverordnungen. 1917/22. sz. 1917. május 12. 157–158. o.; 10041./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1917/48. sz. 1917. május 12. 348. o.

³⁰ *Zirkularverordnung vom 6. Dezember 1917*, Präs. Nr. 33144. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Normalverordnungen. 1917/57. sz. 1917. december 15. 349. o.; 28238./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára*. Szabályrendeletek. 1918/2. sz. 1918. január 5. 15. o.

is helyet kapott mellette. A Vitézségi Érmek esetében szintén lényegi változás történt: a hagyományosan német nyelvű feliratok helyét latin szöveg vette át. Mindkét újítás szemléletesen juttatta kifejezésre I. (IV.) Károly reformtörekvéseit. A háborús viszonyokat pedig mi sem tükrözte jobban, mint az a tény, hogy 1917 őszétől az Arany Vitézségi Érmek „nem valódi anyagból” (aranyozott bronzból) készültek. Az ilyen kivitelű érmek adományozását az alábbi záradékkal kellett állományparancsba venni: „Az érem bronzból. Tulajdonosa (örököse) [a] háború után kicserélésre jogosult.”³¹

Az 1917. év talán legjelentősebb osztrák–magyar kitüntetés-történeti újdonsága a Tiszti Vitézségi Érmek alapítása volt. Az erről szóló Legfelsőbb parancsirat szeptember 15-én kelt.³² „Bátor tisztjei kívánságának” eleget téve Károly ezen a napon elrendelte, hogy a két legrangosabb legénységi hadikitüntetés, az Arany és az I. osztályú Ezüst Vitézségi Érem „különösen kiemelkedő személyes bátorsággal” véghezvitt haditettekért tisztek részére is odaítélhető legyen. Az uralkodó (aki az adományozás jogát magának tartotta fenn) egyúttal kikötötte, hogy korábban más kitüntetés által már elismert tettek nem szolgálhatnak az adományozás alapjául, ahogy olyan teljesítmények sem, melyek során bármely tiszt pusztán a rangos kitüntetés elnyerésének reményében sodorta magát veszélybe. A Tiszti Vitézségi Érmeket a szalagon elhelyezendő arany- illetve ezüstsínű uralkodói névjel (fém „K” betű) különböztette meg a legénységi változatoktól. Az ékítmény külalakját októberben tették közzé a közlönyökben.³³ Az érmek adományozása után érempótdíj nem járt.³⁴ Az első világháború végéig a Tiszti Arany Vitézségi Érmeket mindössze 140 személy nyerte el (később, utólagosan még 205 tisztet találtak érdemesnek a kitüntetésre), ugyanez a szám a Tiszti Ezüst Vitézségi Érem esetében 1200 körülire tehető.³⁵

A tárgyalt évben az eddigiekben ismertetett jelentősebb kitüntetésügyi változtatásokon túl még számos további, a témát érintő kérdést szabályoztak a döntéshozók. Ilyen volt például a hadifogságból visszatért egyének rendfokozata és kitüntetései tárgyában végzendő „puhatolás” szabályainak meghatározása 1917 júliusában;³⁶ a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztje viselési módjának (a dolmány, atilla, kabát vagy zubbony legfelső gomblyukában) szabályozása augusztusban;³⁷ a harctéri kitüntetési javaslatok szerkesztésének megkönnyítése végett egységes (német, magyar és horvát nyelvű) nyomtatványok rendszeresítése októberben;³⁸ vagy a kitüntetések viselési sorrendjére, a viselés

³¹ Erlaß vom 10. November 1917, Präs. Nr. 31253. *Beiblatt zum Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* 1917/56. sz. 1917. november 17. 601. o.; 24 237./eln. 3.–1917. sz. *Kisközlöny a „Rendeleti Közlöny”-höz a Magyar Királyi Honvédség számára.* 1917/63. sz. 1917. november 20. 351. o.

³² Präs. Nr. 26 278. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* Personalangelegenheiten. 1917/182. sz. 1917. szeptember 26. 6713. o.

³³ Zirkularverordnung vom 5. Oktober 1917, Präs. Nr. 27345. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* Normalverordnungen. 1917/48. sz. 1917. október 13. 321. o.; 22 970./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/105. sz. 1917. október 20. 665. o.

³⁴ Präs. Nr. 26 278. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* Personalangelegenheiten. 1917/182. sz. 1917. szeptember 26. 6713. o.

³⁵ Steiner 2010. 344–358. o.

³⁶ 169971/3.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/105. sz. 1917. október 20. 665. o.

³⁷ Zirkularverordnung vom 21. August 1917, Präs. Nr. 3704. *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* Normalverordnungen. 1917/40. sz. 1917. augusztus 25. 259. o.; 18 043./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/85. sz. 1917. augusztus 25. 603. o.

³⁸ 21 663./eln./2.–1917. sz. *Kisközlöny a „Rendeleti Közlöny”-höz a Magyar Királyi Honvédség számára.* 1917/9. sz. 1917. július 21. 40–41. o.

szabályaira és egyes magasabb fokozatú rendeleteket helyettesítő kisdíszítmények külalakjára vonatkozó aktualizált szabályzatok közzététele az esztendő végén.³⁹

A korábbi évekhez hasonlóan 1917-ben is jelentek meg külföldi kintünetésekkel kapcsolatos rendeletek a közlönyökben. Áprilisban – az előző év után újfent – szabályozták az „ottomán császári Hadiérem” (közkeletű nevén „Vasfélhold”, valójában Harp Madalyasi, azaz Háborús Emlékérem) viselését: a jobb mellen „négy ujj szélességre a mellbimbó alatt”, illetve szalag formában a kabát (atilla, talár, papi ruha) második gomblyukában, menetöltözetnél szalagsávon.⁴⁰ 1917. augusztusban az uralkodó „külföldi hadikeresztek 2. osztályainak” viselése tárgyában kiadott parancsát tették közzé, amely megtiltotta, hogy az említett kintünetéseket és azok szalagjait a felső ruhadarab második gomblyukába tűzzék, helyette meghatározta, hogy azokat – az osztrák–magyar mellszalagos kintünetésekhez hasonlóan – a mell bal oldalán kellett elhelyezni.⁴¹ Egyértelmű, hogy itt tulajdonképpen egyes német kintünetések (például a II. osztályú porosz Vaskereszt) „németes” viselési módjának tiltásáról volt szó.

Az első világháború egyik emblemikus kintünetése, a Sebesültek Érme létrejötté is 1917-re, I. (IV.) Károly augusztus 12-i Legfelsőbb kéziratára vezethető vissza. A tényleges alapításra azonban csak 1918 nyarán került sor, ezért ezt a témát cikksorozatunk tervezett következő (egyben utolsó) részében tárgyaljuk.

Írásunk zárásaként közöljük az 1917. év végi állapot szerint háborús érdemekért adományozható osztrák–magyar kintünetések listáját viselési sorrendben, dőlttel jelölve a rendszer új elemeit 1916 végéhez képest:

Mária Terézia Katonai Rend nagykeresztje
 Mária Terézia Katonai Rend parancsnoki keresztje
 Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztje
Katonai Érdemkereszt I. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal
 Katonai Érdemkereszt I. osztálya hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Lipót Rend nagykeresztje hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Lipót Rend nagykeresztje hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Lipót Rend I. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Lipót Rend I. osztálya hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Vaskorona Rend I. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal

³⁹ Erlaß vom 15. November 1917, Präs. Nr. 31 500. *Beiblatt zum Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* 1917/57. sz. 1917. november 24. 637. o.; Erlaß vom 3. Dezember 1917, Präs. Nr. 34 208. *Beiblatt zum Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* 1917/59. sz. 1917. december 8. 666. o.; 44 4537/7.–1917. sz. *Kisokmány a „Rendeleti Közlöny”-hez a Magyar Királyi Honvédség számára.* 1917/78. sz. 1917. december 22. 459. o.; 875./eln./2.–1917. sz. körrendelet. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1918/14. sz. 1918. február 16. 69–72. o.

⁴⁰ Erlaß vom 14. April 1917, Präs. Nr. 3318. *Beiblatt zum Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* 1917/20. sz. 1917. április 21. 169. o.; Erlaß vom 17. Juli 1917, Präs. Nr. 18 246. *Beiblatt zum Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* 1917/36. sz. 1917. július 21. 352. o.; 7844./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/38. sz. 1917. április 14. 261–262. o.; 16 787./eln./2.–1917. sz. körrendelet. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/85. sz. 1917. augusztus 25. 604. o.

⁴¹ Erlaß vom 9. August 1917, Präs. Nr. 21 030. *Beiblatt zum Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer.* 1917/40. sz. 1917. augusztus 11. 376. o.; 16 668./eln./2.–1917. sz. *Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára.* Szabályrendeletek. 1917/85. sz. 1917. augusztus 25. 603. o.

Osztrák Császári Vaskorona Rend I. osztálya hadidíszítménnyel
Nagy Katonai Érdemérem hadiszalagon, kardokkal
 Nagy Katonai Érdemérem hadiszalagon
Osztrák Császári Ferenc József Rend nagykeresztje hadiszalagon, kardokkal
 Osztrák Császári Ferenc József Rend nagykeresztje hadiszalagon
 Hadikereszt Polgári Érdemekért I. osztálya
Katonai Érdemkereszt II. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal
 Katonai Érdemkereszt II. osztálya hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Lipót Rend középkeresztje hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Lipót Rend középkeresztje hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Vaskorona Rend II. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Vaskorona Rend II. osztálya hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Ferenc József Rend középkeresztje a csillaggal, hadiszalagon, kardokkal
 Osztrák Császári Ferenc József Rend középkeresztje a csillaggal, hadiszalagon
 Vöröskereszt Érdemcsillaga hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztje hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztje hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Ferenc József Rend középkeresztje hadiszalagon, kardokkal
 Osztrák Császári Ferenc József Rend középkeresztje hadiszalagon
 Vöröskereszt I. osztályú Díszjelvénye hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Ferenc József Rend tisztikeresztje hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Ferenc József Rend tisztikeresztje hadidíszítménnyel
Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal
 Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztálya hadidíszítménnyel
 Hadikereszt Polgári Érdemekért II. osztálya
Osztrák Császári Ferenc József Rend lovagkeresztje hadiszalagon, kardokkal
 Osztrák Császári Ferenc József Rend lovagkeresztje hadiszalagon
 Arany Vitézségi Érem tisztek számára
 Ezüst Vitézségi Érem I. osztálya tisztek számára
 Ferenc József Kereszt
Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidíszítménnyel, kardokkal
 Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidíszítménnyel
 Vöröskereszt Tiszti Díszjelvénye hadidíszítménnyel
Tábori Lelkészi Érdemkereszt I. osztálya hadiszalagon, kardokkal
 Tábori Lelkészi Érdemkereszt I. osztálya hadiszalagon
Tábori Lelkészi Érdemkereszt II. osztálya hadiszalagon, kardokkal
 Tábori Lelkészi Érdemkereszt II. osztálya hadiszalagon
 Ezüst Katonai Érdemérem hadiszalagon, kardokkal
 Ezüst Katonai Érdemérem hadiszalagon
 Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon, kardokkal
 Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon
 Hadikereszt Polgári Érdemekért III. osztálya
 Arany Vitézségi Érem
 Koronás Arany Érdemkereszt hadiszalagon, kardokkal

Koronás Arany Érdemkereszt hadiszalagon
Arany Érdemkereszt hadiszalagon, kardokkal
Arany Érdemkereszt hadiszalagon
Ezüst Vitézségi Érem I. osztálya
Ezüst Vitézségi Érem II. osztálya
Koronás Ezüst Érdemkereszt hadiszalagon
Ezüst Érdemkereszt hadiszalagon
Bronz Vitézségi Érem
Koronás Vas Érdemkereszt hadiszalagon
Vas Érdemkereszt hadiszalagon
Károly Csapatkereszt
Vöröskereszt II. osztályú Diszjelvénye hadidíszítménnyel
Vöröskereszt Ezüst Díszérme hadidíszítménnyel
Vöröskereszt Bronz Díszérme hadidíszítménnyel.

*A Lipót Rend nagykeresztjének csillaga
hadidíszítménnyel, kardokkal
Arz Arthur vezérezredes hagyatékából
(HIM Numizmatikai Gyűjtemény)*

*Nagy Katonai Érdemérem hadiszalagon, kardokkal
Arz Arthur vezérezredes hagyatékából
(HIM Numizmatikai Gyűjtemény)*

*A Lipót Rend I. osztálya
hadidíszítménnyel, kardokkal
Szurmay Sándor vezérezredes
hagyatékából
(magángyűjtemény)*

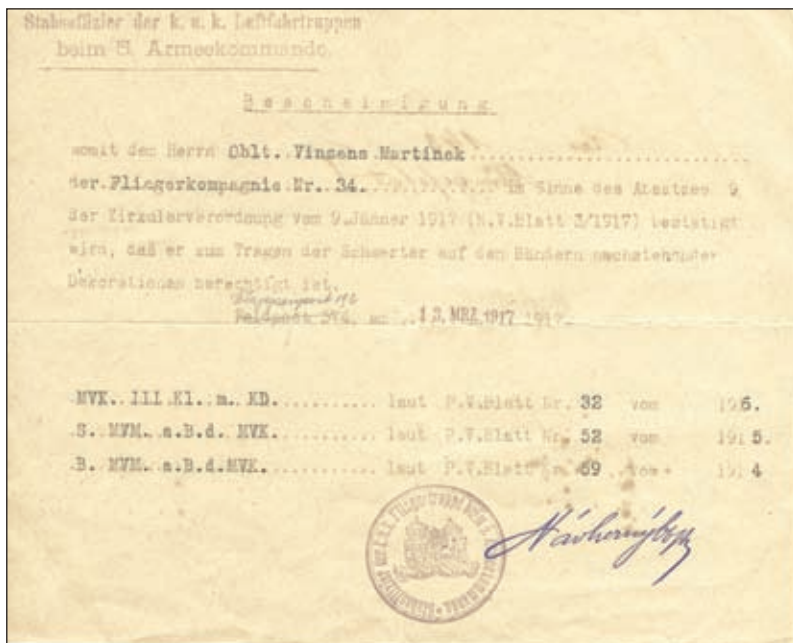
*A Katonai Érdemkereszt II. osztálya
hadidíszítménnyel, kardokkal
(HIM Numizmatikai Gyűjtemény)*

*A Ferenc József Rend tisztikeresztje hadidíszítménnyel, kardokkal (előlap és hátlap,
HIM Numizmatikai Gyűjtemény)*

*A Katonai Érdemkereszt III. osztálya
hadidíszítménnyel, kardokkal, másodszori
adományozást jelölő pánttal
(HIM Numizmatikai Gyűjtemény)*

*A „kardok” viselését visszamenőlegesen engedélyező igazolás
(HIM Kéziratos Emlékanyag-gyűjtemény)*

Ezüst Vitézségi Érem I. osztálya Károly mellképével (HIM Numizmatikai Gyűjtemény)

Műtárgyfotók: Szikits Péter

BIBLIOGRÁFIA

Bodrogi – Molnár – Zeidler
2005.

Felszeghy 1943.

Makai – Héri 2002.

Bodrogi Péter – Molnár József – Zeidler Sándor: Nagy magyar kitüntetéseknévkönyv. A magyar állam rendjelei és kitüntetései a Szent György-rendtől a Nagy Imre-érdemrendig. (Rubicon-Könyvek.) Budapest, 2005.

A rendjelek és kitüntetések történelmünkben. A szerk. biz. elnöke *Felszeghy Ferenc*. Budapest, [1943.]

Makai Ágnes – Héri Vera: Kereszt, érem, csillag. Kitüntetések a magyar történelemben. Budapest, 2002.

- Měřička* 1974. *Měřička, Václav*: Orden und Ehrenzeichen der Österreichisch–Ungarischen Monarchie. Wien, 1974.
- Michetschläger* 1918–1919. *Michetschläger, Heinrich F.*: Das Ordensbuch der gewesenen Österreichisch–Ungarischen Monarchie. Orden, Kreuze, Ehrenzeichen, Medaillen, Denkmünzen, Dienstzeichen, Matrikelzeichen, Amtsabzeichen etc. Wien, 1918–1919.
- Ortner – Ludwigstorff* 2017. *Ortner, M. Christian – Ludwigstorff, Georg*: Österreichs Orden und Ehrenzeichen. Teil I. Die kaiserlich-königlichen Orden bis 1918. Wien, 2017.
- Steiner* 2010. *Steiner, Jörg C.*: Heldenwerk 1914–1918. Die Träger der Goldenen Tapferkeitsmedaille und der Goldenen Tapferkeitsmedaille für Offiziere im Ersten Weltkrieg. Wien, 2010.
- Stolzer – Steeb* 1996. *Stolzer, Johann – Steeb, Christian*: Österreichs Orden. Vom Mittelalter bis zur Gegenwart. Graz, 1996.

Gergely Sallay

THE YEAR 1917 IN AUSTRO–HUNGARIAN PHALERISTICS

Abstract

Similarly to the previous wars of the Habsburg Empire, the First World War brought about changes in the system of Austro–Hungarian decorations. However, the Great War – prolonged, mobilizing huge masses of people, and different in nature from earlier wars – surpassed every other armed conflict in this respect, too. Furthermore, since the war in 1914–1918 was the last one of the Austro–Hungarian Monarchy, resulting in the disintegration of the state, it can be stated that the system of Austro–Hungarian decorations reached its final form during the war.

As a sequel to the author's articles *The War Year 1914 in Austro–Hungarian Phaleristics*, *The Year 1915 in Austro–Hungarian Phaleristics* and *The Year 1916 in Austro–Hungarian Phaleristics* published in the 2014/3, 2015/3 and 2016/3 issues of *Hadtörténelmi Közlemények*, the paper discusses the changes to the Austro–Hungarian system of military medals in the year 1917. As a result of the ascension to the throne of the last monarch of the Austro–Hungarian Monarchy Emperor and King Charles I (IV), the Military Medals of Merit (*Militärverdienstmedaille*) and the Bravery Medals (*Tapferkeitsmedaille*) were struck and awarded depicting the new ruler's effigies from the spring of 1917. Reflecting the reforms of the monarch, even the language of the motto on Bravery Medals was changed, German being replaced by Latin. The most significant novelties of the year included the institution of Golden, as well as 1st Class Silver Bravery Medals for officers, as well as the introduction of the Swords device to be attached to ribbons or added to insignia, indicating meritorious battlefield performance. The Swords could be awarded retrospectively from the beginning of the First World War.

Gergely Pál Sallay

DAS JAHR 1917 IN DER ÖSTERREICHISCH–UNGARISCHEN
DEKORATIONSGESCHICHTE

Resümee

Ähnlich wie die früheren Kriege des Habsburgerreiches brachte auch der Erste Weltkrieg Veränderungen im österreichisch-ungarischen Dekorationssystem mit sich. Der sich dahinziehende, riesige Massen mobilisierende und auch hinsichtlich der Art von den früheren abweichende Große Krieg übertrag jedoch auch aus dieser Sicht sämtliche bewaffneten Konflikte. Weil zudem der Weltenbrand zwischen 1914 und 1918 auch der letzte Krieg der Monarchie Österreich-Ungarn war, der zur Auflösung des Staatenbundes führte, können wir feststellen, dass das österreichisch-ungarische Dekorationssystem im Laufe dieses Krieges seine endgültige Form erreichte.

Der Verfasser stellt als Fortsetzung seiner Arbeiten („Das Kriegsjahr 1914 in der österreichisch-ungarischen Dekorationsgeschichte“, *Hadtörténelmi Közlemények* 2014/3., „Das Jahr 1915 in der österreichisch-ungarischen Dekorationsgeschichte“, *Hadtörténelmi Közlemények* 2015/3., und „Das Jahr 1916 in der österreichisch-ungarischen Dekorationsgeschichte“, *Hadtörténelmi Közlemények* 2016/3.) die vom Weltkrieg ins Leben gerufenen phaleristischen Neuheiten des Jahres 1917 in Bezug auf die Österreichisch-Ungarische Monarchie vor. Als Folge der Thronbesteigung des letzten österreichisch-ungarischen Herrschers, Karl I., wurden die Militärverdienstmedaillen und die Tapferkeitsmedaillen ab dem Frühjahr-Sommer 1917 mit neuem Portrait geprägt und verliehen. Auf den Tapferkeitsmedaillen änderte sich im Zeichen der Reformbestrebungen des Herrschers auch die Sprache des Schriftzuges: Statt der früheren deutschen Aufschrift prangte fortan ein lateinischer Schriftzug auf den Medaillen. Die bedeutendste Neuheit dieses Jahres waren die Stiftung der Goldenen Tapferkeitsmedaille und der Silbernen Tapferkeitsmedaille I. Klasse sowie die Einführung der auf den Dekorationsbändern und Bandstreifen anzubringenden „Schwerter“, die zum Ziel hatten, die im Kampf mit dem Gegner erworbenen Verdienste – auch rückwirkend – kenntlich zu machen.

Gergely Pál Sallay

1917 DANS L'HISTOIRE DES DÉCORATIONS AUSTRO–HONGROISES

Résumé

Comme les guerres précédentes de l'Empire des Habsbourg, la Première Guerre mondiale a également apporté des changements dans le système de décorations austro-hongrois. La Grande Guerre fut fort différente des conflits armés précédents non seulement en raison de sa durée et du nombre important des soldats impliqués, mais également sur le plan des décorations. De même, comme la conflagration de 1914–1918 fut la dernière guerre de la Monarchie austro-hongroise, et elle a abouti à sa dissolution, on peut dire que le système de décorations austro-hongrois a obtenu sa forme définitive lors de cette guerre.

L'auteur a déjà publié ses écrits « L'année de guerre de 1914 dans l'histoire des décorations austro-hongroises », « 1915 dans l'histoire des décorations austro-hongroises » et « 1916 dans l'histoire des décorations austro-hongroises » respectivement dans les numéros 2014/3, 2015/3 et 2016/3 de la Revue d'Histoire militaire. Dans ce numéro, il présente les nouvelles décorations de la Monarchie austro-hongroise qui furent créées en 1917. En conséquence de l'avènement au trône du dernier souverain Habsbourg, Charles Ier (IV), les Médailles du Mérite militaire et les Médailles militaires ont été frappées à son effigie à partir de printemps-été 1917. Sous le signe des réformes entreprises par le souverain, la devise n'était plus en allemand, mais en latin. Parmi les innovations les plus importantes de l'année, il convient de mentionner la création des Médailles militaires d'Or et d'Argent de 1ère classe destinées aux officiers, ainsi que l'introduction des « épées » à épingler sur des rubans de décoration ou des bandes qui montraient les mérites acquis « devant l'ennemi ».

Гергей Шаллаи Пал

1917-ЫЙ ГОД В ИСТОРИИ АВСТРО-ВЕНГЕРСКОЙ НАГРАЖДЕНИЙ

Резюме

Как и в предыдущих войнах Габсбургской Империи Первая Мировая Война тоже внесла изменения в австро-венгерскую систему награждений. При этом, затянувшаяся, длительная, мобилизующая огромные массы людей, отличающаяся от предыдущей своим характером Великая война в этом отношении превзошла все предыдущие оружейные конфликты. Далее – так как мировой пожар между 1914–1918 годами был последней войной Австро-Венгерской Монархии, которая закончилась распадом государственной формации - можно сказать, что Австро-Венгерская система награждений приобрела свою окончательную форму во время этой войны.

В номерах 2014/3, 2015/3, и 2016/3, Военно-Исторического Вестника в качестве продолжения своих публикаций с названиями 1914 военный год в истории австро-венгерской награждений, 1915 год в истории австро-венгерской награждений, и 1916 год в истории австро-венгерской награждений автор описывает новизны фалеристики 1917-ого года – возникшие во время мировой войны – в отношении Австро-Венгерской Монархии. В результате вступления на престол последнего австро-венгерского императора I (IV), Карой, начиная с весны-лета 1917-ого года чеканили монеты с новыми портретами и даровали Военные Ордена и Рыцарские Медали. Рыцарские Медали под знаком господствующих реформаторских попытках изменился и язык лозунга: вместо прежнего немецкого появился латинский. Самые значительные новизны года были созданы для награждаемых офицеров Витязских Золотых и Серебряных I-воклассных Медалей, а также и введение «саблевых» украшений, закрепляемых на наградных лентах и полоски лент. Целью последней была обозначение заслуги «против врага», даже имеющим обратное действие.